

□ Czas czytania: 7 min.

Czytelnicy *Biuletynu Salezjańskiego* pamiętają pewnie międzykontynentalną podróż, jaką kilka lat temu odbyła urna z relikwiami księdza Bosko. Doczesne szczątki naszego świętego dotarły do kilkudziesięciu krajów świata i zatrzymały się w tysiącach miast i miasteczek, wszędzie witane z podziwem i sympatią. Nie wiem, które relikwie świętych przebyły tak daleką drogę i które włoskie relikwie zostały przyjęte z takim entuzjazmem poza granicami własnego kraju. Być może żadne.

Jeśli ta „podróż” jest znajomą historią, to z pewnością nie jest to kolejna podróż międzykontynentalna, [ACSSA](#) (Stowarzyszenie Badaczy Historii Salezjańskiej) od listopada 2018 do marca 2019, aby koordynować serię czterech seminariów naukowych promowanych przez nasze Stowarzyszenie w Bratysławie (Słowacja), Bangkoku (Tajlandia), Nairobi (Kenia), Buenos Aires (Argentyna). Piąty odbyło się w Hajdarabadzie (Indie) w czerwcu 2018 roku.

W czasie tych podróży nie widziałem domów salezjańskich, kolegów, szkół, parafii, misji, jak to robiłem przy innych okazjach i jak to może zrobić każdy, kto choć trochę podróżuje z północy na południe, od wschodu na zachód świata; zamiast tego spotkałem się z historią księdza Bosko, *jeszcze do napisania*.

„Inni księża Bosko”

Tematem seminariów naukowych było przedstawienie sylwetek zmarłych Salezjanów i Córek Maryi Wspomożycielki, których życie, krótsze lub dłuższe, szczególnie się wyróżniało, a przede wszystkim pozostawili oni swój ślad po śmierci. Niektórzy z nich byli prawdziwymi „innovatorami” charyzmatu salezjańskiego, zdolnymi do jego inkulturacji na najróżniejsze sposoby, oczywiście w absolutnej wierności księdzu Bosko i jego duchowi.

W rezultacie powstała galeria około stu mężczyzn i kobiet z XX wieku, różniących się od siebie, którzy wiedzieli, jak uczynić siebie „innym księdzem Bosko”: to znaczy jak otworzyć oczy na kraj swojego urodzenia lub misji, jak uświadomić sobie potrzeby materialne, kulturalne i duchowe żyjących tam młodych ludzi, zwłaszcza tych najuboższych, i jak „wymyślić” najlepszy sposób ich zaspokojenia.

Biskupi, księża, zakonnice, salezjanie świeccy, członkowie Rodziny Salezjańskiej: wszystkie postacie, mężczyźni i kobiety, którzy nie będąc świętymi – w naszych badaniach wykluczaliśmy świętych i tych, którzy są już w drodze na ołtarze, – w

pełni realizowali misję wychowawczą księdza Bosko w różnych sferach i rolach: jako wychowawcy i kapłani, jako profesorowie i nauczyciele, animatorzy oratoriów i ośrodków młodzieżowych, założyciele i dyrektorzy dzieł wychowawczych, odpowiedzialni za powołania i nowe instytuty zakonne, jako pisarze i muzycy, architekci i budowniczowie kościołów i kolegiów, artyści rzeźbiarze i malarze, misjonarze *ad gentes*, świadkowie wiary w więzieniach, Salezjanie i Salezjanki zwyczajni. Wielu z nich prowadziło życie pełne wyrzeczeń, pokonując różnego rodzaju przeszkody, ucząc się bardzo trudnych języków, często narażając się na śmierć z powodu braku odpowiednich warunków sanitarnych, ekstremalnych warunków klimatycznych, wrogich i prześladowających reżimów politycznych, a nawet aktów terroryzmu. Ostatni z nich miał miejsce tuż przed moim wyjazdem do Nairobi: to hiszpański salezjanin, [ks. Cesare Fernández](#), zamordowany z zimną krwią 15 lutego 2018 roku na granicy Togo i Burkina Faso. Jeden z najnowszych salezjańskich „męczenników”, tak moglibyśmy go nazwać, znając jego osobę.

Historia, którą warto poznać

La Boca, dzielnica Buenos Aires, Argentyna; pierwsza misja wśród emigrantów

Co możemy powiedzieć? Istnieje także ta *nieznana historia księdza Bosko* lub, jeśli wolimy, historia Synów i Córek tego świętego. Jeśli urna świętego została przyjęta, jak wspominaliśmy, z tak wielkim szacunkiem i poważaniem przez władze publiczne i zwykłych ludzi, nawet w krajach niechrześcijańskich, oznacza to, że jego Synowie i Córki nie tylko śpiewali jego chwałę – co też z pewnością uczyniono, ponieważ wizerunek księdza Bosko można znaleźć prawie wszędzie – ale także zrealizowali jego marzenia: uświadomić, że Bóg kocha młodych ludzi, zanieść dobrą nowinę Ewangelii wszędzie, aż po koniec świata (aż po Ziemię Ognistą!).

Ci, którzy – tak jak ja i moi koledzy z ACSSA – mogli w lutym i marcu 2018 roku słuchać doświadczeń życia salezjańskiego przeżywanego w XX wieku w około pięćdziesięciu krajach na czterech kontynentach, mogą jedynie stwierdzić, tak jak często czynił to ksiądz Bosko, patrząc na imponujący rozwój Zgromadzenia na własnych oczach: „Jest w tym palec Boży”. Jeśli ów „palec Boży” był w dziełach i fundacjach salezjańskich, to był również w mężczyznach i kobietach, którzy poświęcili całe swoje życie ideałowi ewangelicznemu realizowanemu na wzór księdza Bosko.

Ci ludzie, których przedstawialiśmy, byli „świętymi z sąsiedztwa”? Niektórzy z pewnością, nawet biorąc pod uwagę ich ograniczenia osobiste, ich charaktery, kaprysy i – dlaczego nie – ich grzechy (które zna tylko Bóg). Wszyscy jednak byli obdarzeni ogromną wiarą, wielką nadzieją, silną miłością i hojnością, wielką miłością do księdza Bosko i dusz. Niektórych z nich – pomyślmy o pionierskich misjonarzach i misjonarkach w Patagonii – możemy nazwać prawdziwymi „szaleńcami”, oczywiście szaleńcami dla Boga i dla dusz.

Konkretne efekty tej historii są widoczne dla wszystkich, ale nazwiska wielu bohaterów pozostały do tej pory prawie „niewidzialne”. Możemy je poznać, czytając książkę [*Volti di uno stesso carisma: Salesiani e Figlie di Maria Ausiliatrice nel XX secolo*](#) (Twarze tego samego charyzmatu: Salezjanie i Córki Maryi Wspomożycielki w XX wieku), książka wielojęzyczna, wydana przez wydawnictwo LAS, w serii „Associazione Cultori Storia Salesiana – Studi”.

Jeśli zło pociąga, dobro czyni to samo. Św. Tomasz z Akwinu napisał przed wiekami: *Bonum est diffusivum sui*. Salezjanie i Salezjanki prezentowani podczas naszych seminariów są tego dowodem; będąc obok nich lub za nimi, inni zrobili to samo, aż do dzisiaj.

Przedstawiamy pokrótce „nowe twarze” Księdza Bosko.

1	Antonio COJAZZI, ksiądz	1880-1953	genialny pedagog	Edukatorzy w działaniu	EU
2	Domenico MORETTI, ksiądz	1900-1989	doświadczenie w salezjańskich oratoriach z najuboższą młodzieżą	Edukatorzy w działaniu	EU
3	Samuele VOSTI, ksiądz	1874-1939	twórca i promotor odnowionego oratorium świątecznego na Valdocco	Edukatorzy w działaniu	EU
4	Karl ZIEGLER, ksiądz	1914-1990	miłośnik przyrody i harcerz	Edukatorzy w działaniu	EU
5	Alfonsina FINCO, siostra	1869-1934	poświęcenie dla porzuconych dzieci	Edukatorzy w działaniu	EU
6	Margherita MARIANI, siostra	1858-1939	Córki Maryi Wspomożycielki w Rzymie	Edukatorzy w działaniu	EU
7	Sisto COLOMBO, ksiądz	1878-1938	człowiek kultury o mistycznej duszy	Edukatorzy w działaniu	EU
8	Franc WALLAND, ksiądz	1887-1975	teolog i inspektor	Edukatorzy w działaniu	EU

9	Maria ZUCCHI, siostra	1875-1949	salezjańska obecność w Instytucie Księdza Bosko w Messynie	Edukatorzy w działaniu	EU
10	Clotilde MORANO, siostra	1885-1963	nauczanie wychowania fizycznego kobiet	Edukatorzy w działaniu	EU
11	Annetta URI, siostra	1903-1989	od biurka do placu budowy: odwaga w budowaniu przyszłości szkoły	Edukatorzy w działaniu	EU
12	Frances PEDRICK, siostra	1887-1981	pierwsza Córka Maryi Wspomożycielki, która ukończyła Uniwersytet Oksfordzki	Edukatorzy w działaniu	EU
13	Giuseppe CACCIA, koadiutor	1881-1963	życie poświęcone wydawnictwu salezjańskiemu	Edukatorzy w działaniu	EU
14	Rufillo UGUCCIONI, ksiądz	1891-1966	pisarz dla dzieci, ewangelizator i popularyzator wartości salezjańskich	Edukatorzy w działaniu	EU
15	Flora FORNARA, siostra	1902-1971	życie dla teatru wychowawczego	Edukatorzy w działaniu	EU
16	Gaspar MESTRE, koadiutor	1888-1962	salezjańska szkoła snycerstwa, rzeźby i dekoracji w Sarriá (Barcelona)	Edukatorzy w działaniu	EU

17	Wiktor GRABELSKI, ksiądz	1857-1902	prekursor pracy salezjańskiej w Polsce	Edukatorzy w działaniu	EU
18	Antoni HLOND, ksiądz	1884-1963	muzyk, kompozytor, założyciel szkoły dla organistów	Inicjatorzy	EU
19	Carlo TORELLO, ksiądz	1886-1967	pobożność ludowa i pamięć obywatelska w Latinie	Inicjatorzy	EU
20	Jan KAJZER koadiutor	1892-1976	inżynier, współtwórca polskiego stylu „art deco” i modernizator salezjańskiej szkoły zawodowej w Oświęcimiu	Inicjatorzy	EU
21	Antonio CAVOLI, ksiądz	1888-1972	założyciel zgromadzenia zakonnego w Japonii inspirowanego charyzmatem salezjańskim	Inicjatorzy	EU
22	Iside MALGRATI, siostra	1904-1992	twórcza salezjanka w drukarstwie, szkole i kształceniu zawodowym	Inicjatorzy	EU
23	Anna JUZEK, siostra	1879-1957	wkład w tworzenie dzieł Córek Maryi Wspomożycielki w Polsce	Inicjatorzy	EU

24	Mária ČERNÁ, siostra	1928-2011	fundament odrodzenia Córek Maryi Wspomożycielki na Słowacji	Inicjatorzy	EU
25	Antonio SALA, ksiądz	1836-1895	ekonom z Valdocco i pierwszy ekonom generalny	Salezjanie Księdza Bosko i Córki Maryi Wspomożycielki na stanowiskach kierowniczych	EU
26	Francesco SCALONI, ksiądz	1861-1926	niezwykła postać salezjańskiego przełożonego	Salezjanie Księdza Bosko i Córki Maryi Wspomożycielki na stanowiskach kierowniczych	EU
27	Luigi TERRONE, ksiądz	1875-1968	mistrz nowicjuszy i dyrektor	Salezjanie Księdza Bosko i Córki Maryi Wspomożycielki na stanowiskach kierowniczych	EU
28	Marcelino OLAECHEA, biskup	1889-1972	działacz na rzecz mieszkań pracowniczych	Salezjanie Księdza Bosko i Córki Maryi Wspomożycielki na stanowiskach kierowniczych	EU

29	Stefano TROCHTA, Kardynał	1905-1974	męczennik nazizmu i komunizmu	Salezjanie Księdza Bosko i Córki Maryi Wspomożycielki na stanowiskach kierowniczych	EU
30	Alba DEAMBROSIS, siostra	1887-1964	inicjatorka dzieła sióstr salezjanek na obszarze niemieckojęzycznym	Salezjanie Księdza Bosko i Córki Maryi Wspomożycielki na stanowiskach kierowniczych	EU
31	Virginia FERRARO ORTÍ, siostra	1894-1963	od związkowca do dyrektorki salezjańskiej	Salezjanie Księdza Bosko i Córki Maryi Wspomożycielki na stanowiskach kierowniczych	EU
32	Raffaele PIPERNI, ksiądz	1842-1930	proboszcz „pośrednik” w integracji włoskich imigrantów w San Francisco	Pionierzy na misjach	AM, AS, AF
33	Remigio RIZZARDI, ksiądz	1863-1912	ojciec pszczelarstwa w Kolumbii	Pionierzy na misjach	AM, AS, AF
34	Carlos PANE, ksiądz	1856-1923	pionier obecności salezjańskiej w Hiszpanii i Peru	Pionierzy na misjach	AM, AS, AF

35	Florencio José MARTÍNEZ EMBODAS, ksiądz	1894-1971	salezjański sposób budowania	Pionierzy na misjach	AM, AS, AF
36	Martina PETRINI PRADO, siostra	1874-1965	Córki Maryi Wspomożycielki; początki w modernizującym się Urugwaju	Pionierzy na misjach	AM, AS, AF
37	Anna María COPPA, siostra	1891-1973	założycielka i twarz pierwszej szkoły katolickiej w Ekwadorze	Pionierzy na misjach	AM, AS, AF
38	Rose MOORE, siostra	1911-1996	pionierka w rehabilitacji niewidomej młodzieży w Tajlandii	Pionierzy na misjach	AM, AS, AF
39	Mirta MONDIN, siostra	1922-1977	u początków pierwszej katolickiej szkoły dla dziewcząt w Gwangju (Korea)	Pionierzy na misjach	AM, AS, AF
40	Terezija MEDVEŠEK, siostra	1906-2001	dzielna misjonarka w północno-wschodnich Indiach	Pionierzy na misjach	AM, AS, AF
41	Nancy PEREIRA, siostra	1923-2010	nieustrudzone poświęcenie dla ubogich	Pionierzy na misjach	AM, AS, AF
42	Jeanne VINCENT, siostra	1915-1997	jedna z pierwszych misjonek w Port-Gentil w Gabonie	Pionierzy na misjach	AM, AS, AF

43	Maria Gertruda DA ROCHA, siostra	1933-2017	misjonarka i ekonomka w Mozambiku	Pionierzy na misjach	AM, AS, AF
44	Pietro GIACOMINI, ksiądz	1904-1982	kwitające posłuszeństwo	Salezjanie Księdza Bosko i Córki Maryi Wspomożycielki na stanowiskach kierowniczych	AM, AS, AF
45	José Luis CARREÑO ECHANDIA, ksiądz	1905-1986	wszechstronny misjonarz, szczególnie poświęcony ubogim	Salezjanie Księdza Bosko i Córki Maryi Wspomożycielki na stanowiskach kierowniczych	AM, AS, AF
46	Catherine MANIA, siostra	1903-1983	pierwsza Inspektorka w północno-wschodnich Indiach	Salezjanie Księdza Bosko i Córki Maryi Wspomożycielki na stanowiskach kierowniczych	AM, AS, AF
47	William Richard AINSWORTH, ksiądz	1908-2005	opowieść o współczesnym leadership salezjańskim	Salezjanie Księdza Bosko i Córki Maryi Wspomożycielki na stanowiskach kierowniczych	AM, AS, AF

48	Blandine ROCHE, siostra	1906-1999	obecność salezjańska w trudnych latach dla niepodległej Tunezji	Salezjanie Księdza Bosko i Córki Maryi Wspomożycielki na stanowiskach kierowniczych	AM, AS, AF
----	-------------------------------	-----------	--	---	------------------